

που ήταν πρώτα οί ποταμοί και ύστερα οί δρόμοι και τελικά οί σιδηρόδρομοι και με την κυκλοφορία αγαθών και ανθρώπων που επακολούθησε, ολοκληρώθηκε ή οργανική ένωση όλης της χώρας που σήμερα απαρτίζει τις 48 πολιτείες της 'Ομοσπονδίας.

Αυτή ή προώθηση των πληθυσμών από τον έναν ωκεανόν στον άλλον είναι ένα βαρυσήμαντο ιστορικό γεγονός που δίνει μιάν ιδιοτυπία στην αμερικανική ζωή και εξηγεί πολλές από τις εκδηλώσεις της. Πρώτα σημαντική είναι ή ψυχολογία που διαμορφώθηκε μεταξύ των «σκαπανέων». 'Η μοναχική ζωή μέσα στην άγνωστη έρημο γεμάτη αδιάκοπους κινδύνους, ή σκληρή δουλειά, ή ανάγκη νά αντιμετωπίζης μόνος σου όλες τις περιστάσεις· νά είσαι γιατρός, σιδηρουργός, μαραγκός, γεωργός, κτηνοτρόφος, πολεμιστής, ψαράς, αρχιτέκτων· ή ανάγκη νά οργανώνης μιάν άρτια κοινοτική αυτόνομη ζωή, που ελάχιστη θά έχη σχέση με τον άλλον κόσμο· ή ψυχολογία της παράτολμης επιχείρησης, της αυτοπεποίθησης, ο σεβασμός της σωματικής άλκης, ή ανάπτυξη όλων των άρετών που απαιτεί ή πρωτόγονη ζωή μέσα σε ψυχές εξελιγμένων ανθρώπων, όλα ταυτα τα στοιχεία επισωρεύονται στη ζωή των σκαπανέων. Κάθε σχεδόν αμερικανός έχει πίσω του γενεές που ζήσαν τη ζωή των σκαπανέων, και έχει κληρονομήσει κάτι από την ψυχολογία τους, κάτι από τη δυναμικότητα και τη θεληματικότητά τους.

Είναι τόσο σημαντικό το γεγονός αυτό της κατάκτησης της αμερικανικής ήπειρου που θά τολμούσα νά πώ πως είναι το μεγαλύτερο της αμερικανικής ιστορίας. Δέ θά ήταν όμως το μεγαλύτερο, αν ο πολιτικός τύπος αυτής της κατάκτησης ήταν άλλοιότιμος από εκείνον που επεκράτησε, χάρις στο δημοκρατικό και κοινοτικό πνεύμα του λαού και χάρις στην πολιτική σύνεση των πρώτων ήγετών της αμερικανικής συμπολιτείας.

Πολίτες των πρώτων δεκατριών πολιτειών άρχισαν την κατάκτηση της ένδοχώρας. Θά μπορούσαν έτσι οί δεκατρείς αυτές πολιτείες νά επεκταθούν, νά μεγαλώσουν και νά καλύψουν κάθε κατάκτηση. Θά μπορούσαν τα νέα εδάφη νά θεωρηθούν είτε τμήματα των πολιτειών, είτε εδάφη που εξαρτώνται κάπως από αυτές· θά μπορούσε νά εφαρμοσθή ένα είδος αποικιακής πολιτικής. Θά ήταν τότε έντελώς άλλοιότιμη ή μορφή της αμερικανικής ζωής και της ιστορίας της. Συνέβη όμως εύτυχώς το αντίθετο. Τα νέα εδάφη αποτέλέσανε νέες πολιτείες, κάθε φορά που σε ώρισμένη περιοχή συντρέχανε ώρισμένοι όροι, ένα ελάχιστο όριο πληθυσμού και μιá ύποτυπώδης τοπική πολιτειακή όργάνωση. Έτσι αντί μιās οποιασδήποτε σχέσεως ύποτελείας, δημιουργήθηκε μιá σχέση ισότητας που έδωσε τις πιδ δυνατές έδρατες βάσεις στην όμοσπονδία.

Σήμερα αποτελείται ή 'Ομοσπονδία από 48 πολιτείες. Έκτος από τις 13 πρώτες,

'Η έπιτροπή που συνέταξε ή Διακήρυξη 'Ανεξαρτησίας των 'Ηνωμένων Πολιτειών (από άριστερά: Φραγκλίνος, Τζέφφερσον, 'Αδαμς, Λίβιγκστον, Σέρμαν).

οἱ ἄλλες σχηματίσθηκαν καὶ ἔγιναν μέλη τῆς σιγά - σιγά. Τελευταῖες ἔγιναν τὸ 1912 ἡ Ἀριζόνα καὶ τὸ Νέο Μεξικό. Τώρα πρόκειται νὰ ἀναγνωρισθοῦν δύο ἄλλες πολιτείες, τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων Χαβάϊ τοῦ Εἰρηνικοῦ με πρωτεύουσα τὴ Χονολουλό καὶ ἡ Ἀλάσκα με πρωτεύουσα τὴν Ζυνώ. Τὴν ἐνσωμάτωση τῆς Χαβάϊ ζητοῦν οἱ ρεπουμπλικάνοι πιστεύοντας πὼς ἀμέσως θὰ ἐκλεγῶν δυὸ δικοὶ τους γερουσιαστὲς. Ἀλλὰ οἱ δημοκρατικοὶ δὲν συναινοῦν ἂν ταυτοχρόνως δὲν ἐγκριθῆ ἡ ἐνσωμάτωση τῆς Ἀλάσκας, ἔπου, κατὰ πᾶσαν πρόβλεψη, θὰ ἐκλεγῶν δυὸ δημοκρατικοὶ γερουσιαστὲς. Ἔτσι φαίνεται πὼς σὲ λίγο θὰ προστεθοῦν δυὸ νέα ἀστέρια στὴν ἀμερικανικὴ σημαία καὶ πολὺ ἀπασχολεῖ ἀπὸ τώρα τοὺς ἀμερικανοὺς κατὰ ποῖον τρόπο θὰ τοποθετηθοῦν.

Κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς πολιτείες ἔχει δυὸ νομοθετικὰ σώματα, Βουλὴ καὶ Γερουσία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Νεμπράσκα ποὺ συμβαίνει νὰ ἔχη μόνο Βουλὴ. Τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία τὴν ἀσκει ὁ Κυβερνήτης, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸν Πρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, μαζὶ με τοὺς Ὑπουργοὺς του. Κάθε πολιτεία ἔχει τὰ δικά της δικαστήρια ποὺ κορυφὴν ἔχουν ἓνα ἀνώτατο πολιτειακὸ δικαστήριο. Κάθε πολιτεία με ἄλλα λόγια, ἔχει ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ πλήρους κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἄνισες εἶναι οἱ πολιτείες κατὰ τὸ ἔδαφος ποὺ κατέχουν καὶ τὸν πληθυσμὸν. Ἔχομε πολιτείες ὅπως ἡ Ροδ - Ἀϊλαντ ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 1214 τετραγ. μίλλια καὶ πολιτείες ὅπως τὸ Τέξας ποὺ ἐκτείνεται σὲ 267,339 τετραγ. μίλλια. Ἔχομε πολιτείες με πληθυσμὸν μόνο 175.000 κατοίκους, ὅπως ἡ Νεβάδα, καὶ ἄλλες με πληθυσμὸν με 15.000.000, ὅπως ἡ Νέα Ὑόρκη.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ μελετήσῃ κανεὶς πόσες δέσμες συμφερόντων δημιουργεῖ τὸ γεγονός τῆς πολιτειακῆς διαίρεσης τῆς συμπολιτείας. Κοινὰ συμφέροντα ἐημιούργησαν τὶς πρῶτες πολιτείες καὶ ὄρισαν τὰ σύνορά τους. Ἀλλὰ ὕστερα εἰ κάπως τεχνητὲς διαίρεσεις σὲ πολιτείες δημιουργήσαν καὶ αὐτὲς με τὴ σειρά τους συμφέροντα.

Στις καθ' ἕκαστον πολιτείες ὑπάρχει ἀληθινὴ πολιτικὴ ζωὴ, ἔπου εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ζωὴ καὶ οἱ ὀργανισμοὶ τοπικῆς αὐτοδιοίκησης. Δὲν συμβαίνει στὴν Ἀμερικὴ ὅ,τι καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἔπου οἱ κάπως καλλίτεροι φιλοδοξοῦν νὰ καταλάβουν ἀμέσως τὰ ἀξιώματα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ περιφρονοῦν τὰ τοπικὰ ἀξιώματα. Ἐκεῖ ἀντιθέτως ἡ πολιτικὴ καριέρα ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς ὀργανισμοὺς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης καὶ ἀπὸ τὶς πολιτείες. Πρῶτα θὰ ἀναδειχθῆ ὁ πολιτικὸς στὶς Βουλὲς ἢ στὴ διοίκηση τῶν πολιτειῶν καὶ ὕστερα θὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ Κογκρέσσο ἢ τὴν Κυβέρνηση τῆς Οὐάσιγκτων. Ὑπάρχει μιὰ ἱεραρχία στὴν πολιτικὴ καριέρα ποὺ γεμίζει ἀπὸ τοὺς πιδὲπίλεκτους τὶς Βουλὲς καὶ τὶς διοικήσεις τῶν πολιτειῶν. Ὁ Στήβενσον ἀναδείχθηκε ὡς κυβερνήτης τοῦ Ἰλλινόις. Ὁ Φρ. Ροῦζβελτ ἀναδείχθηκε ἐπίσης ὡς κυβερνήτης τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁ Χάρντιγκ ἀναδείχθηκε ὡς γερουσιαστὴς τῆς τοπικῆς Γερουσίας τοῦ Ὁχάϊο. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανόνας τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξης· καὶ εἶναι ἓνας κανόνας ὑγιῆς, πὺ θὰ ἔπρεπε νὰ δοῦμε πὼς καὶ στὴν Εὐρώπη θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν θέσωμε σὲ ἐφαρμογὴ. Οἱ ρωμαῖοι τὰ ἤξεραν αὐτὰ καὶ τὰ ἐφαρμόζανε. Ἀλλὰ τὴν πολιτικὴν ἱστορία, τὴ μεγάλη αὐτὴν πηγὴ σοφίας τὴν ἀγνοοῦμε, γιὰ νὰ μᾶς κυβερνοῦν μονάχα τυχαῖα περιστατικὰ καὶ ροπὲς τῆς στιγμῆς.

ΧΙ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Ὅχι μόνο στὸ πρόβλημα τοῦ «φεδεραλισμοῦ», τῆς σύνθεσης τῆς Συμπολιτείας ἀπὸ τὶς καθ' ἕκαστον πολιτείες καὶ τῆς κατανομῆς τῶν ἐξουσιῶν μεταξὺ τῶν πολιτειῶν καὶ τῆς ὀμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ στὸν τρόπο τῆς σύνθεσης τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας τῆς ὀμοσπονδίας, πρωτοτύπησε ἡ Ἀμερικὴ καὶ τράβηξε ἓνα δρόμο διαφορετικὸν ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ἀκολούθησαν οἱ εὐρωπαϊκὲς χῶρες, μιμούμενες τὴ Μεγάλῃ Βρετανία. Ἐπηρεάσθηκαν καὶ σὲ αὐτὸ οἱ ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴ δυσπιστία τους πρὸς κάθε συγκεντρωμένη ἐξουσία. Χάρη σὲ αὐτὴν προσκολλήθηκαν στὴν πιδὲ ἀτεγκτὴ καὶ ὀρθόδοξη μορφή τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν.

Τὸ ὅτι κάθε πολιτεία ἔχει τρεῖς «λειτουργίες», ἢ, ὅπως συνήθισαν νὰ τὶς λένε,

«έξουσίες» και ότι, για να είναι το πολίτευμα δημοκρατικό, πρέπει οι εξουσίες αυτές να ασκούνται από διαφορετικά και ανεξάρτητα αναμεταξύ τους όργανα, αυτά ήταν κοινοί σχεδόν τόποι στο τέλος του 18ου αιώνα, ύστερα από τα έργα του Λόκ και του Μοντεσκιέ. Άλλωστε η διάκριση των εξουσιών είχε μιαν όρισμένη εμπρακτική εμφάνιση στον τρόπο που λειτουργούσε το αγγλικό πολίτευμα. Τόν τρόπον αυτόν, μη έχοντας βασιλικό θεσμό, που αποκλείει όρισμένες λύσεις, δέν τόν μιμήθηκαν οι άμερικανοί, αλλά αναζήτησαν μιάν μορφή, όπου η ιδέα των διακεκριμένων εξουσιών θα πραγματοποιηθεί πληρέστερα και όπου θα αποφεύγεται, κατά τόν δυνατόν, κάθε σύμπτωση εξουσιών στα ίδια πρόσωπα. Αυτό τόν κατώρθωσαν οι συντάκτες τού άμερικανικού συντάγματος δημιουργώντας στεγανά χωρίσματα μεταξύ τής νομοθετικής και τής έκτελεστικής εξουσίας. Κανένα μέλος τής Βουλής ή τής Γερουσίας δέν επιτρέπεται νά είναι μέλος τής Κυβερνήσεως ή τής διοικήσεως γενικά. Υπάρχει μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών ένα απόλυτο άσυμβίβαστο. Άκριθώς τόν αντίθετο από δ,τι συμβαίνει στις κοινοβουλευτικές δημοκρατίες τής Εύρώπης, που μιμήθηκαν τόν πολίτευμα τής Μεγάλης Βρετανίας. Καμμιά εξάρτηση δέν πρέπει νά υπάρχει των ασκούντων τήν έκτελεστική εξουσία, τού Προέδρου και των Υπουργών του, από τόν Κογκρέσσο. Έτσι πραγματοποιείται πιό ορθόδοξα ή αρχή τού Μοντεσκιέ, κατά τήν όποιαν ή μία εξουσία πρέπει νά ανακόπη τή δύναμη τής άλλης, για νά αποτραπή ή συγκέντρωση των εξουσιών σε ένα ή λίγα πρόσωπα και ή διολίσθηση τής δημοκρατίας πρὸς ένα τυραννικό καθεστώς.

Για νά κατοχυρώσουν τόν χωρισμό των εξουσιών οι άμερικανοί χώρισαν και τίς εκλογές των προσώπων που τίς ασκούν. Σε χωριστές εκλογές εκλέγεται ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας και σε άλλες οι βουλευτές και οι γερουσιαστές. Κοι οι δύο εξουσίες, νομοθετική και έκτελεστική, άντλούν τήν εξουσία τους απ' ευθείας από τόν λαόν και δέ χρειάζεται ή έκτελεστική τήν έμπιστοσύνη τής νομοθετικής· άρκει νά έχει τήν έμπιστοσύνη τού λαού· και αυτή τεκμαίρεται από τήν εκλογή. Ένδιάμεσες δοκιμές τής κοινής γνώμης δέν υπάρχουν.

Τόση όμως είναι ή δυσπιστία πρὸς τή συγκεντρωμένη εξουσία ώστε και μέσα στο πλαίσιο τής νομοθετικής εξουσίας προσπάθησε ό άμερικανός νά αποσυγκεντρώση τίς εξουσίες. Πρώτα δημιουργεί δύο νομοθετικά σώματα που δέν έχουν τήν ίδια εκλογική βάση και που, παρ' ελο τόν υπέρτερο κύρος των γερουσιαστών, είναι σχεδόν ίσοδύναμα, εκτός από τόν φορολογικό τομέα, όπου τήν πρωτοβουλία έχει ή Βουλή. Έτσι και μέσα στο νομοθετικό όργανο διασπώνται οι δυνάμεις, σε τρόπο που ή μιάν νά αναχαιτίζει τήν άλλη. Κάθε δυό χρόνια εκλέγεται ή Βουλή και τόν 1)3 τής Γερουσίας· και έτσι των μέν βουλευτών ή θητεία είναι δίχρονη, των δέ γερουσιαστών εξάχρονη. Με αυτό τόν σύστημα ή γερουσία αποτελείται από γερουσιαστές που εξέλέγησαν μόνο κατά τόν 1)3 προσφάτως· οι άλλοι εκφράζουν παλαιότερων λαϊκών διαθέσεων τίς απόψεις. Καθώς δέ χωρίς και τής Γερουσίας τήν ψήφο κανένα νομοσχέδιο δέν αποκτά ισχύ νόμου, μπορεί νά πούμε πως στην Άμερική δέν αποφασίζει ποτέ μόνη της ή πρόσφατη πλειοψηφία ούτε επικρατούν εύκολα οι πρόσκαιρες ροπές· έχει πάντα έπιρροή και τόν παρελθόν. Έτσι ή εξουσία δέ διασπάζεται μόνο στο χώρο, διασπάζεται και στο χρόνο. Κανένα παρόν μόνο του δέν επιβάλλει τή θέλησή του· πάντα βαρύνει και ή γνώμη τού παρελθόντος. Τούτη ή σαφή αρχή εκφράζει δλη τή συντηρητικότητα τής άμερικανικής δημοκρατίας, αλλά και δλη τή δυσπιστία της πρὸς τή συγκέντρωση των εξουσιών. Εισάγει δέ και ένα στοιχείο σταθερότητας και συνέχειας μέσα στη διαχείριση των κοινών, που θα έπρεπε νά ζηλέψουν πολλές δημοκρατίες τής ήπειρωτικής Εύρώπης.

Ό Πρόεδρος που εκλέγεται σε εκλογές που ποτέ δέ συμπίπτουν χρονικά με τίς βουλευτικές εκλογές διορίζει: τούς Υπουργούς και μερικούς ανώτατους λειτουργούς με τήν έγκριση τής Γερουσίας. Η έγκριση αυτή δέν είναι φυσικά ψήφος έμπιστοσύνης. Δίνεται άτομικά για κάθε διορισμό και δίνεται εύκολα. Μπορούμε νά πούμε πως ό Πρόεδρος εκλέγει ελεύθερα τούς ύπουργούς του. Οι ύπουργοί λέγονται γραμματείς και δέν είναι παρά σύμβουλοι και βοηθοί τού Προέδρου. Δέν είναι εκλεκτοί τού λαού· είναι οι

έκλεκτοι μόνο του Προέδρου. Συνέπεια όλου αυτού του συστήματος είναι ότι η Κυβέρνηση, ο Πρόεδρος και οι ύπουργοί του δε χρειάζονται την «δεδηλωμένην» εμπιστοσύνην του Κογκρέσσου. Θέμα ψήφου εμπιστοσύνης δεν υπάρχει μέσα στο άμερικανικό σύστημα. Και όπως δεν υπάρχει για την κεντρική Κυβέρνηση, έτσι δεν υπάρχει και για τις 48 Κυβερνήσεις των Πολιτειών, γιατί και των πολιτειών τα πολιτεύματα δεν διαφέρουν από το πολίτευμα της 'Ομοσπονδίας στα βασικά τους σημεία. Μόνο η πολιτεία της Νεμπράσκας συμβαίνει να έχει ένα νομοθετικό σώμα.

Από τα λίγα αυτά δεδομένα μπορεί να αντιληφθούμε τα κυριότερα πλεονεκτήματα του άμερικανικού πολιτεύματος. Πρώτα, με την αλληλοεξουδετέρωση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας αποφεύγεται ο κίνδυνος της συγκέντρωσης μεγάλης εξουσίας σε όρισμένα πρόσωπα. Από άλλες δυνάμεις προσδιορίζεται και ελέγχεται η νομοθετική και από άλλες η εκτελεστική εξουσία. "Αν πλεονέκτημα ενός δημοκρατικού πολιτεύματος είναι να περιέχη κανόνες που αποτρέπουν τη διολίσθηση προς τυραννικά ή ολοκληρωτικά καθεστώτα, τότε ασφαλώς υπό το πλεονέκτημα το άμερικανικό πολίτευμα το έχει σε βαθμό μεγαλύτερο από τα κοινοβουλευτικά καθεστώτα της Ευρώπης. "Η λεγόμενη κοινοβουλευτική δικτατορία είναι πολύ πιό απίθανη, σχεδόν αδύνατη στην 'Αμερική, ενώ δεν είναι και τόσο σπάνια στην Ευρώπη. Προξενεί δε ιδιαίτερη έκπληξη σε όσους ξέρουν το σοβαρό τουτο πλεονέκτημα της άμερικανικής δημοκρατίας, όταν βλέπει τον τελευταίον καιρό στην Ευρώπη μερικούς άμερικανούς να προωθούν παρόμοιες άνορθόδοξες ψευτοδημοκρατικές μορφές, άκρως αντίθετες προς τις μορφές που χαρακτηρίζουν το δικό τους πολίτευμα. "Ασφαλώς δεν θα συμφωνούσε με αυτήν την πολιτική ο άμερικανικός λαός, αν μπορούσε να την αντιληφθῆ.

"Ένα δεύτερο πλεονέκτημα του συστήματος αυτού είναι ότι ποτέ μέσα στο Κογκρέσσο δεν κυβερνά η πλειοψηφία της μιάς, και δὴ της τελευταίας στιγμῆς. Πάντα διατηρεῖ το παρελθόν την ἰσχύ του. Πάντα ἡ βούληση τοῦ Κογκρέσσου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν συνισταμένην ποικίλων πλειοψηφιῶν διαφόρων ἐποχῶν. "Ἔτσι οἱ ἐνθουσιασμοὶ τῆς στιγμῆς δὲν εἶναι ποτὲ ἀπόλυτα κυρίαρχοι τοῦ πεδίου. Καὶ ἐνῶ ἀρκετὲς φορές τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο κόμμα βρέθηκε νὰ ἔχη μεγάλη λαϊκὴ δύναμη, ποτὲ όμως, ἐπὶ 160 χρόνια κανένα, οὔτε μπόρεσε, οὔτε τόλμησε νὰ σπάσῃ αὐτὸ τὸ ἐμπόδιο τῆς παντοδυναμίας του, κάνοντας μιὰ συνταγματικὴ μεταρρύθμιση. Τοῦτο πάλι δείχνει πόσο βαθιὰ συντηρητικὸς εἶναι ὁ ἀμερικανὸς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου πόσο κύρος ἔχει τὸ ἀμερικανικὸ σύνταγμα στὴν ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη. Κανείς δὲν τόλμησε ποτὲ οὔτε νὰ διανοηθῆ νὰ θίξῃ τις βασικὰς ἀρχὰς ποὺ ἐνσαρκώνουν τὴ δημοκρατικότητά του.

Τρίτο πλεονέκτημα εἶναι ἡ σταθερότητα τῆς ἐκτελεστικῆς εξουσίας καὶ τῆς κυβέρνησης. "Ὁ Πρόεδρος ἐκλέγεται γιὰ μιὰν τετραετία ἀπὸ τὸ λαό. Αὐτὸς διορίζει τοὺς ὑπουργούς του, ποὺ διατηροῦν τὴ θέση τους ὅσο ἀπολαύουν τῆς εμπιστοσύνης τοῦ Προέδρου, χωρὶς νὰ χρειάζεται, ὅπως εἶπαμε, ἡ εμπιστοσύνη τοῦ Κογκρέσσου. "Ἔτσι ἀποφεύγεται ἕνα ἀπὸ τὰ κυριότερα μειονεκτήματα τῆς δημοκρατίας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ τύπου, ποὺ ἔχομε στὴν Ευρώπη, ἡ κυβερνητικὴ ἀστάθεια.

Τέταρτο σημαντικὸ ἐπίσης πλεονέκτημα τοῦ ἀμερικανικοῦ συστήματος, ἀπότοκο τοῦ προηγούμενου, εἶναι ὅτι οἱ ὑπουργοί, μὴ προερχόμενοι ἀπὸ τὸν κοινοβουλευτικὸ κόσμον, οὔτε ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τοῦ Κογκρέσσου, μὴ ἀνήκοντας στὴν πολιτικὴ καριέρα, δὲν ἔχουν καμμιάν ἐπαφὴ με τὸν ψηφοφόρο, δὲν ὑφίστανται τὴν πίεσίν του καὶ ἐπομένως δὲ σπρώχνονται πρὸς τὴ ρουσφετολογία. Βεβαίως ὁ Πρόεδρος ἔχει κάποιαν ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ λαό, ὅταν φιλοδοξεῖ νὰ ξαναυποβάλλῃ ὑποψηφιότητα γιὰ Πρόεδρος ἢ νὰ μπῆ, πράγμα ἐντελῶς ἀπίθανο, στὴν πολιτικὴ καριέρα, ἀλλὰ ἡ ἐξάρτηση αὐτὴ εἶναι σπάνια καὶ πάντα ἔμμεση. Εἶναι πάντως πολὺ πιὸ ἐλεύθερος ἀπὸ ἕνα εὐρωπαϊὸ πρωθυπουργό, ποὺ εἶναι κατὰ κανόνα ὁ ἀρχηγὸς ἢ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας.

Φυσικὰ αὐτὴ ἡ μὴ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸν ψηφοφόρο καὶ τὰ ὀργανωμένα κόμματα ἔχει καὶ ὄρια. Μὲ κάποιο κόμμα συνδέονται οἱ ὑπουργοὶ αὐτοί. "Αλλὰ ἄλλη βαρύτητα

έχει αυτός ο δεσμός και άλλη ή γνωστή στα κοινοβουλευτικά καθεστώτα εξάρτηση του πολιτικού από τον ψηφοφόρο του. Έκτος όμως από την εξάρτηση αυτή, μένουν ανέπαφες και μέσα στο πλαίσιο του αμερικανικού συστήματος λογής άλλες εξαρτήσεις, θρησκευτικές ή οικονομικές ή τοπικές, που κάθε άτομο με εύρετα κοινωνική δράση το επηρεάζουν στο έργο του και κινδυνεύουν συχνά να το οδηγήσουν προς την κατάχρηση τής εξουσίας και τον φατριασμό.

Αυτά νομίζουμε ότι είναι τα κυριότερα πλεονεκτήματα του αμερικανικού συστήματος και τής αμερικανικής δημοκρατίας.

Τα πλεονεκτήματα όμως αυτά είναι συνυφασμένα με ένα σοβαρότατο μειονέκτημα: όταν σε βασικό ζήτημα διαφωνήσει νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, ούτε η Κυβέρνηση παραιτείται ούτε η Βουλή διαλύεται. Δημιουργείται τότε ένα αδιέξοδο που, θεωρητικά τουλάχιστον, θα έπρεπε να οδηγήσει ή στη διάσπαση ή στη νέκρωση τής πολιτικής ζωής. Θεραπεία του κακού αυτού το αμερικανικό Σύνταγμα δεν προσφέρει. Την προσφέρει όμως κάπως το πολιτικό ήθος των αμερικανών. "Αν αυτό δε συνέβαινε, δεν θα μπορούσε αυτό το νομικό καθεστώς να είχε διατηρηθεί αναλλοίωτο επί 160 χρόνια. "Όταν προκύψει μια τέτοια διαφωνία μεταξύ των δυο εξουσιών, η λύση είναι ο συμβιβασμός. "Επίπονες παρασκηνιακές συνεννοήσεις οδηγούν τελικά σε μιαν απόφαση παραδεκτή και από τα δύο μέρη. Βέβαια αυτές οι συνεννοήσεις δεν αποκλείεται κάποτε να αποτύχουν, όπότεν ματαιώνεται μια επιδιωκόμενη θετική ενέργεια· δεν αποκλείεται επίσης να τραβήξουν εις μάκρος και να προκαλέσουν επιζήμιες άργοπορίες. Και στις δυο περιπτώσεις παρουσιάζει δυσκινησία ο πολιτικός οργανισμός των 'Ηνωμένων Πολιτειών. Μά και η δυσκινησία τούτη στις μεγάλες στιγμές τής αμερικανικής ιστορίας, όταν δεν εξαφανίσθηκε, πάντως περιορίσθηκε, και γι' αυτό η αρχή του απόλυτου χωρισμού των δυο εξουσιών άνθεξε αναλλοίωτη επί τόσα χρόνια.

Το πνεύμα τούτο του συμβιβασμού πρώτη πηγήν έχει την κοινοτική ζωή των πρώτων αποίκων, το συζητητικό πνεύμα που επέβαλε η ομαδικότητα των ενεργειών και που οδηγούσε στο σεβασμό τής αντίθετης γνώμης. Καλλίτερο τρόπο να ζωγραφίσω τούτην τή νοοτροπία δε βρίσκω παρά αναφέροντας ένα απόσπασμα από μιαν άγόρευση του Φραγκλίνου, τή μέρα που στη Φιλαδέλφεια, το 1787, ψηφίσθηκε το 'Αμερικανικό Σύνταγμα. Είχε διαφωνήσει σε πάρα πολλά σημεία με την πλειοψηφία, που γι' αυτό άνησυχούσε πως τελικά ο Φραγκλίνος θα καταψήφιζε το Σύνταγμα· και φυσικά η άρνητική ψήφος του διασημότερου των αμερικανών τής εποχής του θα αποτελούσε βαρύνοντα τραύμα για το νέο πολίτευμα. Μέσα σε μιá αίθουσα γεμάτη από αυτή τήν άνησυχία σηκώθηκε ο γέρος Φραγκλίνος και είπε:

«Όμολογώ ότι πολλά μέρη αυτού του Συντάγματος επί του παρόντος δεν τα έχω κρίνω. Άλλά δεν μπορώ να πω ότι δεν θα τα έχω κρίνω και εις το μέλλον. Έχοντας ζήσει πολλά χρόνια, μου συνέβη σε πολλές περιστάσεις να βρεθώ αναγκασμένος, ύστερα από ώριμότερη σκέψη και πληρέστερη έρευνα, να αλλάξω γνώμη. . . Γι' αυτό όσο πιο γερνάω, τόσο περισσότερο κλίνω να άμφιβάλλω για τήν κρίση μου και να σέβωμαι τή γνώμη των άλλων. . .

"Όταν μαζεύετε έναν άριθμό ανθρώπων για να έχετε το πλεονέκτημα τής συνδυασμένης σοφίας των, μαζεύετε αναποφεύκτως μαζί με αυτούς τους ανθρώπους και όλες τις προλήψεις τους, τα πάθη τους, τις πλάγες τους, τα τοπικά τους συμφέροντα και τις ιδιοτελείς των άπόψεις. . .

Γι' αυτό δέχομαι και εγώ τούτο το Σύνταγμα, μιá που δεν προσδοκώ τώρα κανένα καλλίτερο και μιá που δεν είμαι και βέβαιος ότι δεν είναι και το καλλίτερο. . .

. . . Τις γνώμες μου για ό,τι σφαλερό περιέχει τις θυσιάζω στο γενικό καλό.»

Τούτη η θυσία τής όρθής γνώμης σε μιá συνισταμένη γνώμων άποτελεί τήν ουσία του πνεύματος του συμβιβασμού, που ύπερνικά τα μειονεκτήματα του αμερικανικού συστήματος και που άποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πολιτικού ήθους των αμερικανών. Γενικά τούτο το πνεύμα του συμβιβασμού άποτελεί έναν από

τοὺς βασικοὺς ὅρους γιὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ σὲ ὁποιοδήποτε λαὸ ἡ δημοκρατία. Ὁ συμβιβασμὸς εἶναι ὁ ἀντίποδας τοῦ δογματισμοῦ. Δογματικὲς δημοκρατίες δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξουν.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι ἀπαραίτητο στὴ λειτουργία τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας κάθε φορὰ πού συμβαίνει ἡ πλειψηφία τοῦ Κογκρέσσου νὰ ἀνήκῃ στὸ κόμμα τὸ ἀντίθετο ἀπὸ τὸν Πρόεδρο. Καθὼς οἱ ἐκλογές τοῦ Προέδρου καὶ τῶν μελῶν τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων γίνονται πάντα σὲ ἄλλη ἐποχὴ, αὐτὴ ἡ ἀντίθεση παρουσιάζεται ἀρκετὰ συχνά. Μέσα στὰ δέκα χρόνια, ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου παρουσιάσθηκε σὲ δυὸ περιόδους. Στὴν προεδρία τοῦ Τρουμαν ἀπὸ τὸ 1950-1952 καὶ στὴν προεδρία τοῦ Ἀϊζενχάουερ ἀπὸ τὸ 1954 ὡς σήμερα. Σὲ μιὰ χώρα σὰν τὴ δική μας μιὰ τέτοια διχοστασία θὰ προκαλοῦσε τὴ διάσπαση τῆς πολιτείας καὶ θὰ ὀδηγοῦσε γλήγορα σὲ μιὰν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος. Στις Ἑνωμένες Πολιτείες, ὅπου τόσες φορές παρουσιάσθηκε αὐτὴ ἡ περίπτωση, ὄχι μόνο σὲ σκέψεις ἀναθεώρησης δὲν ὀδήγησε, ἀλλὰ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἀρκετὰ συχνά τὴν ἀρμονικότερη συνεργασία Κογκρέσσου καὶ Προέδρου. Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ τωρινὸ δημοκρατικὸ Κογκρέσσο βοήθησε περισσότερο τὸν Ἀϊζενχάουερ στὸ ἔργο του παρὰ τὸ ρεπουμπλικάνικο Κογκρέσσο τοῦ 1952-1954. Ἔτσι, χάρις στὴ νοοτροπία τοῦ ἀμερικανοῦ, εὐδοκιμεῖ ἓνα σύστημα πού στὴν Εὐρώπη θὰ προκαλοῦσε ἐπαναστάσεις.

Μαζὶ μὲ τὸ μειονέκτημα τοῦτο τοῦ ἀμερικανικοῦ πολιτεύματος ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μειονεκτήματα πού εἶναι συνυφασμένα μὲ κάθε μορφὴ δημοκρατίας. Μερικὰ μάλιστα ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν στὴν Ἀμερικὴ μιὰν ὀξύτερη μορφὴ.

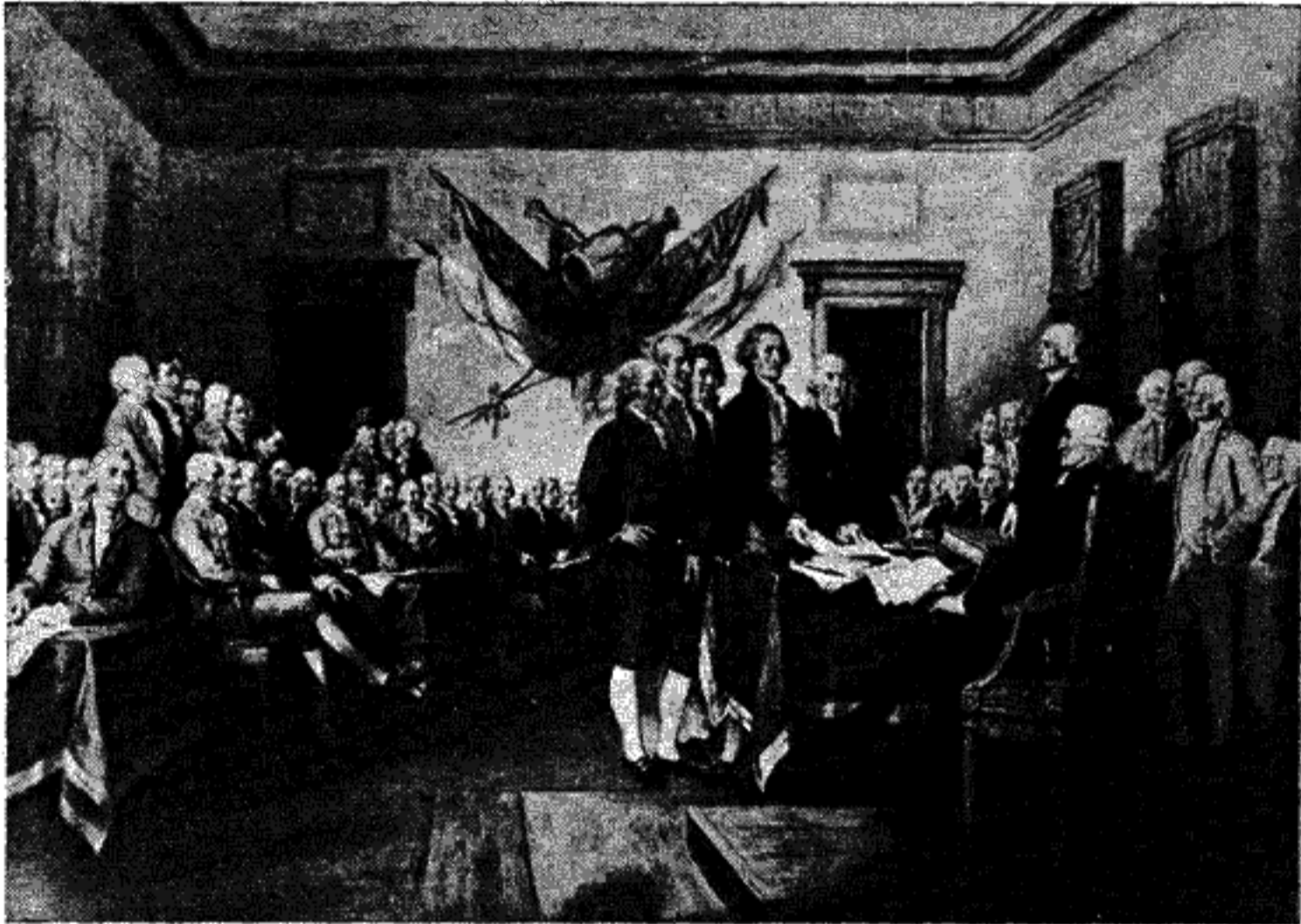
Ὁ τύπος εἶναι καὶ στὴν Ἀμερικὴ ἓνα ἀπὸ τὰ ἀδύνατα σημεῖα τῆς δημοκρατίας. Κάθε ἐφημερίδα εἶναι ἓνας μεγάλος οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς, πού ἔχει μοιραῖα τὶς ἐξαρτήσεις του ἀπὸ ποικίλα ὀργανωμένα συμφέροντα, οἰκονομικὰ καὶ κομματικά. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ περισσότερες ἐφημερίδες ἀνήκουν στὸ κόμμα πού συγκεντρώνει τοὺς οἰκονομικὰ δυνατότερους παράγοντες τῆς χώρας. Μέσα στὶς χιλιάδες ἐφημερίδες πού κυκλοφοροῦν στὶς Ἑνωμένες Πολιτείες ἐλάχιστες κυκλοφοροῦν σὲ ὅλες τὶς πολιτείες καὶ αὐτὲς δὲν φτάνουν πολλῶν τοπικῶν ἐφημερίδων τὴν τεράστια κυκλοφορία εἶναι ὅμως οἱ ἐγκυρότερες καὶ ἐπηρεάζουν περισσότερο τὴν κοινὴ γνώμη, καθὼς διαβάζονται ἀπὸ τὴν τάξη τῶν μορφωμένων. Τέτοιες εἶναι οἱ «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης», ὁ «Κήρυξ-Βῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης», ὁ «Ταχυδρόμος τῆς Οὐάσιγκτων» πού θεωρεῖται τὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο τὸ πλησιέστερο πρὸς τὸ Στάιητ Ντηπάρτμεντ, καὶ ὁ «Κρίστιαν Σάιενς Μόνιτορ», μιὰ ἐφημερίδα μὲ σχετικὰ μικρὴ κυκλοφορία, πού ἐκδίδει ἡ ὁμώνυμη θρησκευτικὴ αἵρεση καὶ πού, ἔξω ἀπὸ κομματικὲς καὶ ἄλλες οἰκονομικὲς ἐξαρτήσεις, διατηρεῖ τὸ ὑψηλότερο δυνατὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο.

Οἱ ἐφημερίδες αὐτὲς, ἄσχετα ἀπὸ τὸ κόμμα στὸ ὁποῖο ἀνήκουν, συχνά δημοσιεύουν κύρια ἄρθρα πού ἐκφράζουν, ὄχι τὴ γνώμη τοῦ κόμματος ἀλλὰ τὴ γνώμη ἐξεχόντων δημοσιογράφων πού ἔχουν τὴ δική τους πολιτικὴ γραμμὴ, πού μὲ κανενὸς κόμματος τὴ γραμμὴ δὲν συμπίπτει. Τέτοιοι δημοσιογράφοι εἶναι λ. χ. ὁ Λίπμαν, πού συχνά τὰ ἄρθρα του ξεπερνοῦν τὸ ἐπίπεδο μιᾶς δημοσιογραφικῆς ἐργασίας.

Ἐξ ἄλλου τὴ μονόπλευρη τοποθέτηση τοῦ τύπου καὶ γενικὰ τὴν ἐπιρροή του, στὴν Ἀμερικὴ ἀντισταθμίζου ἀλλὰ ἐξ ἴσου σημαντικὰ μέσα ἐπικοινωνίας, ἡ τηλεόραση καὶ τὸ ραδιόφωνο, πού ἀνήκουν σὲ ἓνα μέγα πλῆθος ἀπὸ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις, χωρὶς καμμιὰν ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ πού παρέχουν τὸ βῆμα τους, πρὸς τὸ παρόν, σχεδὸν ἐξ ἴσου στὰ δυὸ μεγάλα κόμματα τῆς χώρας.

Τὰ δυὸ αὐτὰ κόμματα, τὸ δημοκρατικὸ καὶ τὸ ρεπουμπλικάνικο, εἶναι δυὸ τεράστιοι ὀργανισμοί, πού κινοῦνται καὶ ἀπὸ πάθη καὶ ἀπὸ συμφέροντα. Τὸ εὐτύχημα εἶναι ὅτι τὰ πάθη εἶναι πολυειδῆ καὶ τὰ συμφέροντα ἀλληλοδιασταυρούμενα. Ἰδεολογικὲς διαφορὲς τῶν δύο κομμάτων δύσκολα προσδιορίζονται. Τὸ ρεπουμπλικάνικο κόμμα εἶναι πιὸ συντηρητικὸ καὶ πιὸ προσηλωμένο στὴν ἐλεύθερη οἰκονομία τὸ δημοκρατικὸ προώθησε κάπως τὸν παρεμβατισμὸ στὴν οἰκονομία καὶ θεωρεῖται γενικὰ προοδευτικότερο. Αὐτὸς εἶναι ὁ γενικὸς κανόνας, πού ἐπιδέχεται ὅμως ποικίλες ἐξαιρέσεις· οἱ δημοκρατικοὶ λ.χ.

τῶν νοτίων πολιτειῶν, ὑποστηρικτὲς τοῦ φυλετικοῦ διαχωρισμοῦ, πρέπει νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς πολλοὶ συντηρητικότεροι ἀπὸ τοὺς ρεπουμπλικάνους τοῦ βορρᾶ. Μὰ καὶ τούτῃ ἡ ἀσαφὴς διάκριση τῶν δύο κομμάτων εἶναι γέννημα τῶν 25 τελευταίων κυρίως ἐτῶν. Πιὸ παλῆὰ τὰ ἰδεολογικὰ ὄριά τους ἦταν ἀκόμα πιὸ ἀσαφῆ. Παρ' ὅλη ἔμωσ τὴν ἔλλειψη ἰδεολογικῶν διαφορῶν ὁ φανατισμὸς τῶν πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν εἶναι ἐξαιρετικὰ μεγάλος. Οἱ ἀμερικανοὶ εἶναι συχνὰ ἀδίστακτοι στὴν ἐκλογή τῶν μέσων ποὺ μεταχειρίζονται γιὰ νὰ ἐπικρατήσουν στὸν πολιτικὸ στίβο. Ἡ συκοφαντία τους δὲν ὑστερεῖ τῆς δικῆς μας καὶ οἱ κυρώσεις κατὰ τῆς συκοφαντίας εἶναι ἀνύπαρκτες σχεδὸν ὅπως καὶ σ' ἐμᾶς.

Τὴν 4 Ἰουλίου 1776 τὸ πρῶτο Κογκρέσο ψηφίζει τὴν Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Τὸ χρῆμα τῶν κομματικῶν ὀργανισμῶν δὲν δαπανᾶται σὲ ἀγορὰ ψήφων, γιὰτὶ ὁ ἀριθμὸς τους ματαιώνει τὴν ἀξία μιᾶς τέτοιας μορφῆς ψηφοθηρίας. Δαπανᾶται ἔμωσ σὲ διαφημίσεις, ποὺ εἶναι, καὶ γιὰ τὸ εἶδος τους καὶ γιὰ τὴν ἔκτασή τους, ἀγνωστες στὴν Εὐρώπη. Τὸ χρῆμα αὐτὸ πηγάζει ἀπὸ τίς εἰσφορὲς τῶν μελῶν τοῦ κάθε κόμματος. Οὔτε ἔμμεσα ποτὲ δὲν πηγάζει ἀπὸ τὸ δημόσιο ταμεῖο. Ζήτημα τελευταῖα γεννᾶται ἀν οἱ μεγάλες ἐργατικὲς συννομοσπονδίες ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτουν γιὰ ἐκλογικοὺς ἀγῶνες χρήματα ἀπὸ τὰ τεράστια κεφάλαιά τους.

Ἡ πολιτικὴ ζωὴ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν στὴν πρώτη ἐξόρμησή της μετὰ τὴν Ἀπελευθερωτικὴ Ἐπανάσταση καὶ ὡς τὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο στέκονταν στὸ ὕψηλὸ ἠθικὸ ἐπίπεδο ποὺ εἶναι γνώρισμα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῶν βρεττανῶν. Ἀπὸ τὸν Ἐμφύλιον ἔμωσ Πόλεμο καὶ πέρα, ὡς τίς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας, τὰ πολιτικὰ ἦθη χαλαρώθηκαν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ἰλιγγιώδους οικονομικῆς ἀνάπτυξης. Ἡ ἄκρατη κεφαλαιοκρατία τῆς περιόδου ἐκείνης καὶ οἱ δυναμικοὶ καὶ ἀδίστακτοι χαρακτήρες ποὺ ἦταν φορεῖς τῆς κατῶρθωναν νὰ εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τοὺς φορεῖς του. Ἀργότερα ἔμωσ πάλι, ἡ πρόοδος τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων, ἡ παρεμβολὴ ἄλλων παραγόντων

πού αλλοίωσαν το κεφαλαιοκρατικό σύστημα, εξουδετέρωσαν τις πιέσεις του κεφαλαίου και συμβάλανε στη νέαν ανύψωση της πολιτικής ζωής. Από την εποχή του Νιού Ντὴλ το κράτος πήρε στην 'Αμερική τέτοιες διαστάσεις και ἡ οἰκονομία τέτοια μορφή, ὥστε ἡ αἰτία πού ἐπὶ τόσα ἔτη πρὶν ἐφθειρε τὴν πολιτικὴν ζωὴν νὰ μὴν ἔχη παρὰ περιορισμένη ἐπιρροή. Οἱ ἀδυναμίες τοῦ κρατικοῦ ὀργανισμοῦ πηγάσανε ἔκτοτε ἀπὸ ἄλλες κυρίως αἰτίες, πού καμμιά τους δὲν διέθετε τις συνδυασμένες δυνάμεις τῶν ἰδρυτῶν τῶν μεγάλων κεφαλαιοκρατικῶν συγκροτημάτων τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ πού εἶτανε πολὺ πιὸ ἀσήμαντες ἀπὸ ἐκεῖνες πού ἄλλοτε δυσφημήτανε τὴν ἀμερικανικὴν συμπολιτεία.

Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνεδοκατεβάσματα, σήμερα τουλάχιστον, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ὁμολογήσῃ, ὅποιος παρατηρεῖ τὴν πολιτικὴν ζωὴν στὶς Ἑνωμένες Πολιτείες, πὼς κυριαρχεῖται ἀπὸ ὀρισμένες ἀρχές πολιτικῆς ἀρετῆς, πού συγκρατοῦν τὸ μεγάλο τοῦτο οἰκοδόμημα καὶ ἐπιτρέπουν τις σημαντικὲς του ἀποδόσεις. Ὁ ἀμερικανὸς εἶναι ἀσύστολος στὶς ἐπιθέσεις του στοὺς προεκλογικοὺς ἀγῶνες· ὅταν ὅμως οἱ κάλπες ἀναδείξουν τὸν ἕναν ὡς ἄρχοντα, ὅλες οἱ προεκλογικὲς ἐπιθέσεις περιορίζονται σὲ πολὺ στενὰ περιθώρια καὶ ἐκεῖνο πού κυριαρχεῖ εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὁ ἄρχων, χάρις στὴ διάρθρωση τῆς πολιτείας καὶ χάρις στὴν πολιτικὴ ὀριμότητα πού συνήθως τὸν χαρακτηρίζει, δὲ λησμονεῖ ποτὲ ὅτι εἶναι περαστικὸς καὶ ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πού συνάρχουν μαζί του. Δὲ λησμονεῖ πὼς ἂν ἐκφράζει αὐτὸς τὴ βούληση τῆς πλειοψηφίας, δὲν παύει νὰ ἔχει τὴν ἀξία της μέσα στὴν πολιτικὴν ζωὴ καὶ ἡ μειοψηφία, πού μπορεῖ αὔριο νὰ γίνῃ ἡ πλειοψηφία. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε πὼς ὅλη ἡ κοινωνικὴ ζωὴ πήγασε στὴν Ἑμερικὴ ἀπὸ τις κοινότητες τῶν πρώτων ἀποίκων, ὅπου συλλογικὴ ἦταν ἡ ἐξουσία, συζητητικὸς ὁ τρόπος πού ὀδηγοῦσε στὴν ἀπόφαση καὶ γνήσια δημοκρατικὴ ἢ μετὰθεση τῆς ἀρχῆς ἀπὸ πρόσωπο σὲ πρόσωπο.

Οἱ πρώτοι τοῦτοι ἀποικοὶ ἐκόμισαν μαζί τους, σὰν πολιτικὴ διαθήκη, μερικὲς ἀπὸ τις ἀρχές πού ἀποτελοῦν τις ἀτομικὲς ἐλευθερίες καὶ πού διατυπώθηκαν λίγο ἀργότερα, στὸ Bill of Rights. Τόσο βαθιὰ ριζωμένες ἦταν οἱ ἀρχές αὐτὲς στὴν ψυχὴ τους, πού ὅταν τὸ 1787 διατυπώσανε τὸ Σύνταγμα, δὲν τις μνημόνευσαν καν, γιὰτι θεωροῦντανε αὐτονόητες, σὰν τὸ ἀγραφο δίκαιο κάθε ἐλεύθερου λαοῦ. Μόνο ὕστερα ἀπὸ τέσσερα χρόνια καὶ ἀφοῦ στὴ Γαλλία εἶχαν διατυπωθῆ «τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτη», κατ' ἀπαίτηση τῆς πολιτείας Βιρτζίνια, προστεθήκανε στὸ ἀμερικανικὸ Σύνταγμα τὰ δέκα ἄρθρα πού κατοχυρώνουν τις ἀτομικὲς ἐλευθερίες. Οἱ Ἑνωμένες Πολιτείες μαζί με τὴν Μεγάλῃ Βρετανία εἶναι οἱ μόνες χῶρες πού ἐπὶ 150 χρόνια, χωρὶς διακοπὴ, διαφυλάξανε τις ἀτομικὲς τους ἐλευθερίες ἀλώβητες. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν δύο μεγάλων Πολέμων δὲν περιορίσθηκαν παρὰ ἐλάχιστα.

Σὲ ὅλο τοῦτο τὸ διάστημα τὸ Ἀνώτατο Δικαστήριον κατῴρθωσε τὰ δέκα ἄρθρα τοῦ Συντάγματος περὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν νὰ τὰ ἀναπτύξῃ σὲ ἕνα σύστημα ἀποκρυσταλλωμένων ἀρχῶν, πού καλύπτουν ὅλες τις πλευρὲς τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος τοῦ ἀτόμου.

Οἱ ἴδιοι τοῦτοι πρώτοι ἀποικοὶ, καθὼς προέρχονταν ἀπὸ θρησκευτικὲς αἱρέσεις πού ἀντιμάχονταν κάθε ἐξωτερικὴν τελετουργικὴν λαμπρότητα, κάθε «ντέκορομ», καταργήσανε κάθε λαμπρότητα στὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνιση τῶν ἀρχόντων. Στολές, παράσημα, τίτλοι, ὅλα τὰ στολίσματα πού συνοδεύουν στὴν Εὐρώπῃ τὴν ἐξουσία, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν. Καὶ τούτῃ ἡ λιτότητα τῆς ἐμφάνισης θεωρεῖται σὰν ἕνα στοιχεῖο ἀχώριστο ἀπὸ τὴ γνήσια δημοκρατία.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ προσήλωση τῶν ἀμερικανῶν στὶς ἀτομικὲς ἐλευθερίες πέρασε μιὰ μεγάλη κρίση. Ὅπως καὶ στὴν Εὐρώπῃ, ἔτσι καὶ ἐκεῖ, ὁ κομμουνισμὸς κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν ἀπλώσε τὴν συνωμοτικὴν του δράση. Ἡ σοβιετικὴ κατασκοπεῖα ἔκανε ρίζες βαθιές. Ὁ κίνδυνος δὲν προέρχονταν ἀπὸ τοὺς λίγους βεβαιωμένους ἐνόχους, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ὑπόπτους, τοὺς πιθανοὺς ἐνόχους, πού φυσικὰ προστατεύουν οἱ διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Τότε χωρὶς νὰ παραδιασθοῦν οἱ διατάξεις αὐτὲς, ἀναζητήθηκαν ὑποκατάστατα γιὰ τὴν διατήρηση τῆς δημόσιας ἀσφάλειας. Πρωτα-

γωνιστής σέ αυτήν τήν προσπάθεια στάθηκε ένας φανατικός και ικανός δημαγωγός, μέλος τής Γερουσίας, ο Μακκάρθου. Αυτός έκμεταλλεύθηκε, αλλά και έπαύξησε τή φοβία πού είχε ένσπείρει ο κομμουνισμός και πού κατάντησε νά είναι δυσανάλογη πρὸς τοὺς κινδύνους πού ἡ υπερατλαντική δημοκρατία διατρέχει ἀπὸ τὸν κομμουνισμό μέσα στὰ σύνορά της. Ὁ Μακκάρθου δὲν πίστευε στὴν επικράτηση τής δημοκρατίας μὲ δημοκρατικά μέσα, όταν ὁ αντίπαλος είναι συνωμοτικός, δὲν μεταχειρίζεται δηλαδή και αὐτὸς δημοκρατικά μέσα. Ἀρκέτοί παρασύρθηκαν, τὴν ἐποχὴ πού ἔχαναν στὸν ἀντικομμουνιστικὸ πόλεμο στὴν Κορέα οἱ Ἑνωμένες Πολιτεῖς 25.000 νεκρούς, ἀπὸ τὸν δημαγωγὸ γερουσιαστή. Δὲν πέρασαν ὅμως καλὰ - καλὰ δυὸ χρόνια και ὅλη αὐτὴ ἡ ἀντιδημοκρατικὴ ἐκστρατεία μηδενίσθηκε ἀπὸ τὴ ζωντανή ἀντίδραση πού προκάλεσε σὲ ὅλες τὶς τάξεις τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Ὁ κλῆρος τῶν μεγάλων διαμαρτυρομένων αἱρέσεων, πολλὰ ἀνώτατα εκπαιδευτικά ἰδρύματα πολέμησαν μὲ πείσμα τὶς ἀντιδημοκρατικὲς αὐτὲς τάσεις. Σήμερα ὁ Μακκάρθου εἶναι παραμερισμένος, περιφρονημένος. Καὶ τὰ σύνορα ὅπου συνάπτονται οἱ δημοκρατικὲς ἐλευθερίες μὲ τὴν ἀσφάλεια τής χώρας χαράζονται μὲ προσοχή, χωρὶς ὑπερβολές. Τὰ σποραδικὰ στραβοπατήματα στὴ ρύθμιση ἐνὸς τέτοιου δύσλυτου προβλήματος ἐπικυρώνουν τὸν κανόνα, πού δὲν βρίσκεται οὔτε κοντὰ στὸν Μακκάρθου και τὰ θύματα τής φοβίας του, οὔτε κοντὰ στὸ συνωμοτικὸ κομμουνισμό, πού ἀναγνωρίζει στὸν ἑαυτὸ του τὸ δικαίωμα τής καταχρήσεως τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν.

Ὅταν τὸ 1801 ὁ Τζέφφερσον ἐξελέγη Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, στὸ διάγγελμά του κατὰ τὴν ἀνάληψη τής Προεδρίας εἶπε :

« Ἄν ὑπάρχουν μεταξύ μας μερικοὶ πού θέλουν νά διαλύσουν τὴ συμπολιτεία μας και νά καταλύσουν τὴ δημοκρατικὴ της μορφή, ἀφήστε τους νά ὑπάρχουν ἀνενόχλητοι, σὰν μνημεῖα τής ἀσφαλείας μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ νά εἶναι ἀνεκτὴ μιὰ σφαλερὴ γνώμη σ' ἕναν τόπον ὅπου ἡ λογικὴ εἶναι ἐλεύθερη νά τὴν πολεμήσῃ... Ἀμφίβολο εἶναι ἂν τόσο ἀπόλυτη πίστη μπορεῖ νά ἔχει κανεὶς στὴ δύναμη τής λογικῆς, όταν τὰ μέσα γιὰ τὴν ἀναρρίπιση τῶν ἀλογῶν δυνάμεων εἶναι σήμερα τόσο μεγάλα μὲ τὸν τύπο και τὰ ἄλλα μέσα ἐπικοινωνίας. Ἀλλὰ κρατημένη μέσα σὲ κάποια πιὸ ἐφικτὰ ὄρια, πρὸς τοῦτο τὸ ἰδανικὸ πού ἐκφράζουν οἱ ὑπέροχοι λόγοι τοῦ Τζέφφερσον, πρέπει νά τείνει κάθε ἀληθινὴ δημοκρατία. Παρ' ὅλες τὶς παρεκκλίσεις αὐτὸ εἶναι και τὸ πνεῦμα πού ἐμπνέει και ἐνέπνευσε, τὰ 150 χρόνια τής ἐλεύθερης ζωῆς του, τὸν ἀμερικανικὸ λαό.

Δ'. ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ

XII. Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Οἱ πολιτικὲς μορφές πού συμπυκνώνονται στὸ ἀμερικανικὸ Σύνταγμα προσδιορίζουν μιὰν κοινωνικὴν ὕλη διαφορετικὴν ἀπὸ ἐκείνην πού γνωρίσαμε στὴν Εὐρώπη. Φυλετικὲς ἀντιθέσεις, ἀνύπαρκτες στὴν Εὐρώπη, ἂν ἐξαιρέσωμε τὴ ναζιστικὴ θεομηνία και ἕναν πάντα διάχυτο, σποραδικὸ ἀντισημιτισμὸ, μαστίζουν τὴ μεγάλη δημοκρατία τής Βόρειας Ἀμερικῆς.

Ὁ ἀγῶνας ἐρυθρόδερμων και λευκῶν γεμίζει τὴν παλαιότερη ἱστορία τής ἀμερικανικῆς ἡπείρου. Ὅταν ὅμως μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴ κατάκτησή της βρέθηκαν ὀριστικὰ οἱ ἐρυθρόδερμοι ἀνακατεμένοι μὲ τοὺς λευκοὺς, ἡ ἐπιμιξία δὲν ἐξαφάνισε τὴ φυλετικὴ διαφορά, διότι ἦταν πολὺ περιορισμένη· και όταν οἱ Ἰνδιάνοι θέλησαν νά διατηρήσουν τὸ δικὸ τους τρόπο ζωῆς, τὴ θρησκεία, τὰ ἔθνη και ἔθιμά τους. Οἱ ἀμερικανικὲς πολιτεῖς ἀνταποκρίθηκαν σὲ αὐτὸ τὸ αἶτημα και παραχωρήσανε ὀρισμένες περιοχές «reservations» στοὺς ἐρυθρόδερμους, μέσα στὶς ὁποῖες στὴν ἀρχὴ συγκεντρώθηκαν γιὰ νά συνεχίσουν νά ζοῦν τὴ δική τους ζωὴ. Ἀποτελοῦσαν ἔτσι ἀπὸ τότε, ὄχι μιὰ ξεχωριστὴ πολιτεία, ἀλλὰ μιὰ ξεχωριστὴ κοινωνία, ὅπου ἐλάχιστα ἐπεμβαίνει ὁ ἔξω κόσμος. Σιγά - σιγά

δμως ο επικρατέστερος πολιτισμός, με την παιδεία, την υγιεινή και τις τεχνικές ανέσεις δεν άφησε ανεπηρέαστες και τις απομονωμένες αυτές νησίδες ενός περασμένου κόσμου. Οι αποκλειστικές αυτές περιοχές εξαφανίζονται και δσες μένουν, μοιάζουν πιδ πολύ με τουριστικά κέντρα, όπου σπεύδουν οι περίεργοι να δουν τους χορούς και τὰ κουστούμια τών τελευταίων απομειναριών μιας φυλής που σβύνει. Σε όλες τις 'Ηνωμένες Πολιτείες είναι ζήτημα αν σήμερα σώζονται 370.000 Ινδιάνοι· από αυτούς όμως πιδ οι περισσότεροι έφυγαν από τὰ χωριά τους, από τις reservations και συγχωνεύθηκαν με όλες τις άλλες φυλές που απαρτίζουν τὸ ἀμερικανικό έθνος, Μίσος φυλετικό ανάμεσα στους Ινδιάνους και τους λευκούς δεν υπάρχει τώρα από χρόνια. Ούτε και με τους κίντρινους, και τους μαλαίους, που αφθονούν κυρίως στις δυτικές πολιτείες, δεν υπάρχει πιδ φυλετική αντίθεση που τὸν περασμένο αιώνα κινδύνεψε να πάρη διαστάσεις.

Μόνο τών μαύρων ἡ φυλή γεννᾶ ἀκόμη σήμερα ἀκανθωδέστατα για τὴν 'Αμερικὴ προβλήματα. Οι μαύροι αποτελούν τὸ 1)10 τών κατοίκων τών 'Ηνωμένων Πολιτειών. 'Από τὸν 17ον αἰώνα ἀρχίσανε οι λευκοί να αγοράζουν ἡ να ἀπάγουν μαύρους από τὰ παράλια τῆς 'Αφρικής και να τους μεταφέρουν στις παραλίες τῆς 'Αμερικῆς, από τὴν Βιρτζίνια ως κάτω στὴν Βραζιλία. 'Εκεἶ τους χρησιμοποιοῦσαν ἡ τους πουλοῦσαν ως σκλάβους, για γεωργικές ἡ για οἰκιακές ἐργασίες. 'Όταν ἐλευθερώθηκαν οι πρώτες 13 πολιτείες ὁ θεσμός τῆς δουλείας διατηρήθηκε. Οι μαύροι ἐν τῷ μεταξύ ἐκχριστιανίσθηκαν και τὸ βάθος τῆς νέας των πίστεως ἀποδεικνύεται από τὰ περίφημα θρησκευτικά τους τραγούδια.

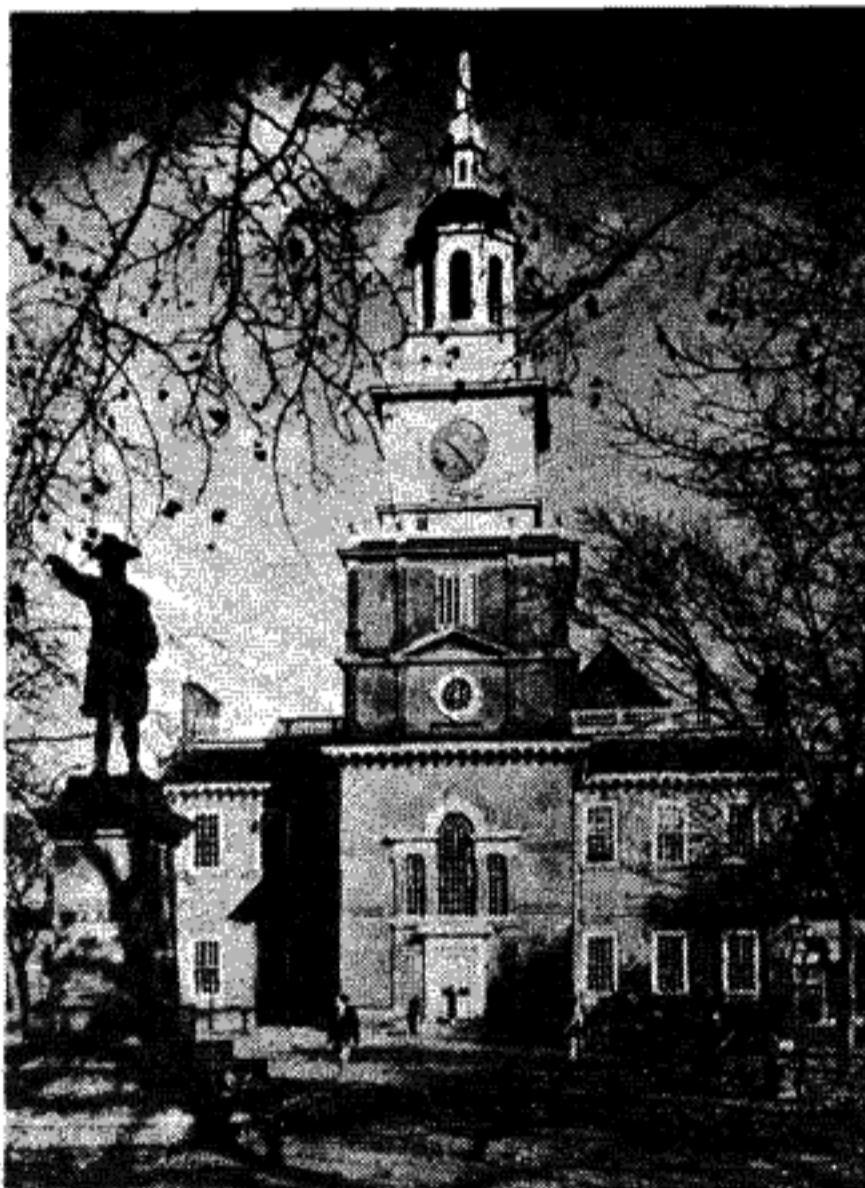
Χάρις στὴ θρησκεία και χάρις στα ἀνθρωπιστικά ἰδανικά τῆς ἐποχῆς, ἡ μεταχείρισή τους, ἄλλοτε μόνο ὑποφερτή, ἄλλοτε ἀπάνθρωπη, ὀλοένα και βελτιώνονταν. 'Αλλά με πιδ γλήγορο ρυθμὸ ἐγείρονταν, ὄχι τόσο μεταξύ τών μαύρων, ὄσο μεταξύ τών λευκῶν ἡ ἀξίωση να καταργηθῆ ὀλοκληρωτικά ἡ δουλεία τών μαύρων. Στις βόρειες πολιτείες δεν ὑπῆρχαν σκλάβοι· ἦταν συγκεντρωμένοι στα μεγάλα ἀγροκτήματα τών νότιων πολιτειών, όπου ἡ οἰκονομία στηρίζονταν στὴν ἐργασία τών μαύρων, στὴ φτήνεια και τὴ σταθερότητα τῆς ἐργασίας τους. 'Εκεἶ φυσικά ἡ κρατοῦσα τάξη, κατὰ πλειοψηφία ἀντιτίθετο στὴ χειραφέτησή τους. 'Αντίθετα στις βόρειες πολιτείες ὀλοένα γίνονταν δυνατότερο τὸ ρεῦμα ὑπὲρ τῆς χειραφέτησης, ἀφ' ἑνὸς γιατί με τὴ χειραφέτηση θὰ ἀδυνατίζαν οἰκονομικά οι νότιοι, που ἦταν συναγωνιστὲς τών βορείων, ἀφ' ἑτέρου γιατί ὁ θεσμός τῆς δουλείας ἦταν ἀγνωστος στους βόρειους, ἀκατανόητος και ἀπαράδεκτος. 'Ετσι συντρέχανε και οἰκονομικοί και ἀνθρωπιστικοί λόγοι για να ζητοῦν οι βόρειοι τὴ συνταγματικὴ κατάργησή της. Σε αὐτὸν τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ἔπαιξαν σημαντικὸ ρόλο και οι ἐκκλησίες, ἄλλά και οι γυναῖκες, που με αὐτὸν κάνουν τὴν εἰσοδὸ τους πρώτη φορά στο δημόσιο βίο τῆς ἀμερικανικῆς συμπολιτείας. Πολλαπλασιάζονται οι ὀργανώσεις που ἀγωνίζονται για τὴν κατάργηση τῆς δουλείας. Πολλαπλασιάζονται τὰ βιβλία και οι δημόσιες συγκεντρώσεις για τὴ διάδοση τῆς ἰδέας τῆς χειραφέτησης. Ποιὸς δεν ἔχει διαβάσει, ἀκόμη και από τὴ σημερινὴ γενεά, «Τὸ Καλύβι τοῦ Μπάρμπα Θωμά», που από τότε συντάραξε τις ψυχές ἑκατομμυρίων ἀμερικανῶν, γραμμένο από γυναῖκα, τὴν Beecher Stove, πρωταγωνίστρια μεταξύ τών γυναικῶν στον ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα.

Τὸ 1861 ξεσπᾶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ τών νοτίων και βορείων πολιτειῶν που τελειώνει τὸ 1865 με τὴ νίκη τών βορείων. 385.000 νεκροί και δηώσεις τεράστιες τών νοτίων πολιτειῶν ἀκόμα σήμερα δὲ λησμονήθηκαν. Τὸ 1865 ψηφίσθηκε από τὸ Κογκρέσσο ἡ νέα συνταγματικὴ διάταξη που καταργοῦσε τὴ δουλεία. Και τὸ 1866, με ἄλλη προσθήκη στο Σύνταγμα, καταστήθηκαν ἀμερικανοί πολῖτες ὄλοι ὄσοι γεννιοῦνται στις 'Ηνωμένες Πολιτείες. 'Ετσι τέλειωνε ἡ πολιτικὴ διαφορὰ μαύρων και λευκῶν.

Δεν τέλειωνε όμως ὁ κοινωνικός διαφορισμός. Πῆρε μόνο από δῶ και πέρα τὴν ἡπιώτερη μορφή τοῦ λεγόμενου διαχωρισμοῦ (segregation), που καθιερώθηκε νομοθετικά σε ἑνδεκα νότιες πολιτείες. Σε ὄλα ὄσα δικαιοῦνται οι λευκοί, θὰ δικαιοῦνται από δῶ και πέρα και οι μαύροι, ἄλλά ὄλα θὰ τὰ ἔχουν χωρία από τους λευκούς. Χω-

ριστά τὰ σχολεία τους, οί εκκλησίες τους, οί θέσεις τους στά μέσα συγκοινωνίας, στά δημόσια κέντρα. Μὲ τὸν διαχωρισμὸν αὐτὸν τυπικά δὲν προσβάλλονταν ἡ ἰσότητα, ἀλλὰ στήν ἀλήθεια οί μαῦροι παντοῦ μειογενοῦσαν. Ζωηρά μίση ἀρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται ὅσο προόδευαν πνευματικά οί μαῦροι καὶ ζητοῦσαν τὴν κατάργησιν τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ ἀγῶνας των σιγά - σιγά εὐδοῦνεται μὲ τὴ βοήθεια τῆς πλειοψηφίας τῶν λευκῶν. Στά 90 χρόνια πού ἀπὸ τότε πέρασαν ὁ διαχωρισμὸς ὅλο καὶ περιορίσθηκε, χάρις σὲ διάφορα νομοθετικά μέτρα, χάρις στήν ἀπόλυτη ἰσοτιμία μαύρων καὶ λευκῶν στὸ στρατὸ καὶ κυρίως χάρις στή νομολογία τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου πού, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητας τοῦ Συντάγματος, σιγά - σιγά χαρακτηρίζει ὡς ἀντισυνταγματικά ὅλα τὰ νομοθετήματα πού καθιερώθουν στίς ἑνδεκα νότιες πολιτεῖες τὸ διαχωρισμὸ. Σήμερα μὲ τίς πρόσφατες ἀποφάσεις του, πού κηρύξανε ἀντισυνταγματικὸ τὸ διαχωρισμὸ στήν ἐκπαίδευση, βρισκόμαστε ἐν ὄψει μιᾶς ἐποχῆς ὅπου ὁ διαχωρισμὸς θὰ ἐξαφανισθῇ ὀλοκληρωτικά καὶ ἐκεῖ ὅπου ἀκόμα ὑπάρχει.

Μένουν ὅμως μερικὲς διαφορὲς πού δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ μέτρα τῆς πολιτείας. Οί μαῦροι, καὶ στίς πολιτεῖες ἀκόμη πού δὲ γνώρισαν ποτὲ τὸ διαχωρισμὸ, ἀποτελοῦν κατὰ κανόνα τὴν πιδὸ ἄπορη τάξην μαζί μὲ τοὺς μετανάστες τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. Τὸ πνευματικὸ τους ἐπίπεδο εἶναι τὸ χαμηλότερο. Πρέπει αὐτὸ νὰ ἀποδοθῇ στά λίγα μορφωτικά καὶ οἰκονομικά μέσα πού διαθέτανε οί μαῦροι ὡς τώρα, ἀλλὰ καὶ στὸ ἀμείλικτο γεγονὸς ὅτι ἀπέχουν, συγκριτικά μὲ τοὺς λευκοὺς, πολὺ λιγότερες γενεὲς ἀπὸ τὴ ζούγκλα. Σὲ αὐτὰ προστίθεται ἕνας δυστυχῶς ἀνυπερνίκητος διαφορισμὸς ὁ σεξουαλικὸς. Στὸ σημεῖο αὐτὸ φυσικὲς τάσεις χωρίζουν μόνιμα τίς δυὸ φυλές. Αὐτὸν τὸ διαφορισμὸ καμμιὰ οὔτε πολιτικὴ, οὔτε ἠθικὴ ἀρχὴ μπορεῖ νὰ ἀνατρέψῃ. Ἴσως μάλιστα, ἀν μεταξὺ μαύρων καὶ λευκῶν ἐπεκτείνονταν ἡ σημερινὴ ἐλάχιστη ἐπιμιξία, νὰ εἶχαμε βιολογικά ἀποτελέσματα ἀνάλογα μὲ ἐκεῖνα πού παρουσιάζονται στοὺς μιγάδες τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, μιὰ κατάπτωση τοῦ εἴδους.

Τὸ «Ἰντεπέντενς Χάλλ» τῆς Φιλαδελφείας ὅπου ψηφίσθηκε ἡ Δήλωση Ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἀμερικανικοῦ Ἔθνους.

XIII. ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὅσο μεγαλειότερες εἶναι στήν Ἀμερικὴ ἀπὸ ὅ,τι εἶναι στήν Εὐρώπην οί φυλετικὲς διαφορὲς, τόσο μικρότερες εἶναι οί διαφορὲς τῶν φύλων. Ἡ γυναίκα, ὕστερα ἀπὸ ἕναν ἀγῶνα ἐνὸς αἰῶνα, προσεγγίζει στήν ἰσοτιμία, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω πῶς σὲ ὄρισμένους τομεῖς προβαδίζει ἀπὸ τὸν ἄντρα. Ἡ γυναίκα τοῦ ἀποίκου καὶ τοῦ «παίτο-

νήρ» ανατράφηκε μέσα στις στερήσεις και τους αγώνες. Για να σταθῆ κοντά στους σκληρούς άντρες τής εποχῆς εκείνης, ἔπρεπε και αὐτὴ νὰ εἶναι σκληρὴ, θεληματικὴ, αποφασιστικὴ, αγωνιστικὴ. Μένοντας ὁ παραστάτης τοῦ συζύγου, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τὶς ἀρετὲς, γιὰ νὰ ἀνθέξῃ στὸν κοινὸν ἀγῶνα. Καὶ αὐτὲς κληροδότησε στὶς ἐπόμενες γενεές.

Ὅταν σκεφθοῦμε τὸ ἠθικὸ και τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῶν ἡγητόρων τής Ἐπανάστασης τοῦ 1783, τὴν κλασσικὴ οὐμανιστικὴ παιδεία πολλῶν ἀπὸ αὐτούς, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν πιστέψωμε τὶς πληροφορίες, ποὺ τὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀνατράφηκαν τὸ τοποθετοῦν σὲ ἓνα ἐπίπεδο ἀνάλογο. Τὸ σχολεῖο τότε στὴν Ἄμερικὴ διαδραμάτιζε ἓνα πολὺ μικρότερο ρόλο ἀπὸ τὸ σπῆτι. Καὶ στὸ σπῆτι ἡ ἀμερικανίδα μητέρα τής ἁστικῆς τάξης δίδασκε τὰ κλασσικὰ γράμματα στὰ παιδιὰ της και τὴ φιλοσοφία. Τοῦτο ἡ τάση πρὸς τὴν κλασσικὴ παιδεία, τόσο φανερὴ στους άντρες τής Ἐπανάστασης, ἀργότερα ἐξαφανίσθηκε μέσα στὴν μηχανοκρατία και στὸ ὠφελιμιστικὸ πνεῦμα τοῦ 19ου αἰῶνα.

Ἀλλὰ και στὸν ἠθικὸ πρακτικὸ τομέα ἀναδεικνύεται ἡ ἀμερικανίδα, και συχνὰ προπορεύεται ἀπὸ τὶς περισσότερες εὐρωπαῖες. Ἡ κυριότερη ἀφορμὴ ποὺ τῆς δόθηκε γιὰ νὰ δράσῃ κοινωνικὰ στὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνα εἶναι ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας γιὰ τοὺς μαύρους. Ἀπὸ τὸ 1833 κιόλας ἱδρύεται στὴ Φιλαδέλφεια ὁ πρῶτος γυναικεῖος Σύλλογος γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ὅταν τὸ 1840 ἔγινε στὸ Λονδίνο τὸ πρῶτο διεθνὲς συνέδριο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν δούλων, θελήσανε νὰ μετάσχουνε σὲ αὐτὸ και δύο ἀμερικανίδες γυναῖκες, ἀλλὰ ὡς γυναῖκες δὲν ἔγιναν δεκτές. Ὁμοσαν τότε ἐκδίκηση γι' αὐτὴ τὴν προσβολὴ και τὴν ἀδικία και ἀπὸ τότε κινήθηκαν γιὰ νὰ διεκδικήσουν στὸν τόπο τους τὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας. Τὸ 1848 συνέρχεται τὸ πρῶτο συνέδριο γιὰ τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀπὸ τότε ὁ ἀγῶνας δὲν παύει ἀπεναντίας εὐρύνεται και προχωρεῖ ἀπὸ κατὰκτηση σὲ κατὰκτηση. Δύο μεγάλοι ἐμφανίζονται ὑποστηρικτὲς αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα στὰ πρῶτα του βήματα, ὁ Ἐμερσον και ὁ Λίνκολν.

Ὁ ἀγῶνας ὅμως δικιώνεται κυρίως ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ γυναικεῖα δράση, πρῶτα στὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς πρόνοιας και ἀργότερα στὸν καθαυτὸ πολιτικὸ τομέα. Στὶς γυναῖκες ποὺ στὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο πήραν ὅλη τὴν νοσοκομειακὴ περίθαλψη στὰ χέρια τους δὲν μποροῦσε πιά ἡ πολιτεία εὐκολα νὰ ἀρνηθῆ τὰ δικαιώματα γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀποδειχθῆ ἀξίες. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο εἶχαν αὐξηθῆ τὰ ἁστικὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν και εἶχε διευκολυνθῆ βαθμιαῖα ἡ εἰσοδὸς τους στὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα ἀλλὰ μετὰ τὸ 1870 οἱ κατακτήσεις αὐτὲς ὀλοκληρώνονται μὲ τὴν βαθμιαίαν παροχὴ και πολιτικῶν δικαιωμάτων. Τὸ τελευταῖο ὅμως τοῦτο δὲν κατωρθώθηκε χωρὶς σκληροὺς ἀγῶνες. Μόνον τὸ 1920 ὀλοκληρώθηκε ἡ πολιτικὴ ἰσοτιμία τῶν δύο φύλων, ὅταν μὲ τὴν 19η τροπολογία τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συντάγματος χορηγήθηκε σὲ ὅλες τὶς γυναῖκες τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζουν και στὶς ὀμοσπονδιακὲς ἐκλογές.

Μὲ τὴν ἐκρηξὴ τοῦ Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου οἱ γυναῖκες ἀναλαμβάνουν κατὰ μάζες στρατιωτικὴ ὑπηρεσία και ἀποκτοῦν στρατιωτικοὺς βαθμούς. Ὡς 250.000 φτάσαν οἱ ἀμερικανίδες στρατιωτίνες και ἀξιωματικοί. Δὲν τοὺς ἀνατέθηκαν πολεμικὲς ὑπηρεσίες, ὅπως συμβαίνει σήμερα σὲ πολλοὺς στρατοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀλλὰ και ἐκεῖ ποὺ ὑπῆρέτησαν χρειάσθηκε νὰ δείξουν θάρρος και πρωτοβουλία ὄσην και οἱ άντρες.

Ἡ ἰσοτιμία αὐτὴ τῶν φύλων στὴν Ἄμερικὴ δὲν εἶναι μόνον γράμμενη στὰ χαρτιά, δὲν εἶναι ἓνα νομικὸ καθεστῶς εἶναι, κατὰ ἓνα ὄρισμένο βαθμὸ, και μιὰ κοινωνικὴ πραγματικότητα. Ὅχι ποὺ κατέχει στὸ δημόσιο και στὸν οἰκονομικὸ βίον ἡ γυναῖκα τὴ θέση ποὺ κατέχει ἀπὸ αἰῶνες ὁ άντρας. Ἀλλὰ πουθενὰ δὲν εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὴν ἰσότητα τὴν οὐσιαστικὴ ὅσο στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Σημαντικὴ εἶναι ἡ δράση της στὴ Βουλὴ, ἀκόμη και στὴ Γερουσία και στὴν Κυβέρνηση. Δύο γυναῖκες ὑπουργοὺς εἶχε ὁ Ἀϊζενχάουερ στὴν κυβέρνησή του. Δύο διόρισε πρέσβειρες και δὴ σὲ σοβαρὲς θέσεις. Στὴν ἀνώτατη παιδεία κατὰ ἑκατοντάδες μετριοῦνται οἱ καθηγήτριες σὲ ὅλους τοὺς κλάδους. Καὶ στὸν οἰκονομικὸ τομέα ἀπὸ ὅλους ὑπογραμμίζεται τὸ γεγονός, ὅτι τὸ με-

τοχικό κεφάλαιο τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, πού ἀποτελεῖ καί τὸ μεγαλῆτερο μέρος τοῦ κεφαλαίου ὅλης τῆς χώρας, βρίσκεται κατὰ πλειοψηφία σὲ γυναικεῖα χέρια· καὶ πολὺ συχνὰ τὸ κεφάλαιο τοῦτο τὸ διαχειρίζονται οἱ ἴδιες. Ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα ἔκαναν πολλοὺς νὰ λέν με κάποια ὑπερβολή ὅτι στὴν Ἄμερική ἔχομε μιὰ λανθάνουσα γυναικοκρατία. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἡ γυναίκα εἶναι ἕνας παράγων αὐτοδύναμος, ὑπολογίσιμος· ἴσως πῶς ὑπολογίσιμος ἀπὸ ὅ,τι εἶναι σὲ κάθε ἄλλη χώρα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

Παρατηρώντας τὴ γυναικεῖα δραστηριότητα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὴ σημασία τῶν συλλογικῶν προσπαθειῶν στὴν Ἄμερική. Εἶναι ἀναρίθμητοι οἱ σύλλογοι καὶ τὰ σωματεῖα, πού γιὰ τοὺς πῶς ποικίλους καὶ τοὺς πῶς ἀπίθανους σκοποὺς σχηματίζουν οἱ γυναῖκες καὶ εἶναι ἀνυπολόγιστη ἡ δύναμη πού οἱ σύλλογοι αὐτοὶ μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν, χάρις στὴν ἀφοσίωση τῶν γυναικείων μελῶν τους στὸ ἔργο τοῦ κάθε συλλόγου, χάρις στὴν πειθαρχία τους στὶς ἀποφάσεις τῶν συλλογικῶν τῶν ὀργάνων. Καὶ ἐδῶ βγαίνει πάλι στὴν ἐπιφάνεια τῶν πρώτων ἀποίκων ἡ παράδοση, ἡ προσήλωσή τους στὴν κάθε ὁμαδική προσπάθεια, τὸ συζητητικὸ τους πνεῦμα, ὅλες οἱ ἀρετὲς πού στερέωσαν τὴ δημοκρατία, ὅχι μόνο στὴν κορυφῇ τῆς πολιτειακῆς πυραμίδας, ἀλλὰ σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τῆς δημόσιας ζωῆς. Ἄν ἀπαριθμοῦσα πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γυναικείους συλλόγους θὰ ἔδινά ἀφορμὴ νὰ γελάσουν οἱ ὄριμοι εὐρωπαῖοι. Ἀλλὰ ἐμένα, πέρα ἀπὸ τοὺς ἀφελεῖς καὶ ἀσήμαντους σκοποὺς, με ἐνδιαφέρει τὸ δημοκρατικὸ ἦθος πού ὑποβαστάζει ὅλη αὐτὴ τὴ δραστηριότητα καὶ τὴν κάνει δυνατὴ, ἐκεῖ πού στὶς δικές μας περιοχὲς τέτοιες προσπάθειες θὰ καταλήγανε στὴν ἀλληλοεξόντωση.

XIV. Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ἄπὸ τίς φυσικὲς διακρίσεις, μέσα στὴν ἀμερικανικὴ κοινωνία μεγαλῆτερη σημασία ἔχουν ἐκεῖνες πού δημιουργοῦν οἱ διαφορὲς τῆς οἰκονομικῆς δυνάμης καὶ τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου. Δὲν ἀναφέρω τὴ διάκριση κατὰ κοινωνικὲς τάξεις μεταξὺ ἀριστοκρατῶν καὶ πληθείων, πού γνῶρισε κάθε παλαιότερη κοινωνία καὶ πού, ἂν καὶ πολὺ ἐλαττωμένη, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς κοινωνίες, γιὰ τὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες ἡ διάκριση αὐτὴ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει. Ὅπως οἱ πρώτοι ἀποικοὶ ἔτσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔφτασαν στὴ νέα πατρίδα τους ἀφοῦ εἶχαν ἀποβάλῃ ὅλες τὶς φεουδαρχικὲς προλήψεις. Ὅλοι σχεδὸν ἤρθαν φτωχοὶ καὶ δέχτηκαν ἀναγκαστικὰ νὰ τοποθετηθοῦν ἐν πλήρει ἰσοτιμίᾳ με τοὺς ἄλλους στὴ νέα τους κοινωνία. Τὸ πολίτευμα, καθαρὰ δημοκρατικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχή, δὲν δημιούργησε διαφορισμοὺς εὐγενείας. Ἡ ψυχολογία τοῦ πουριτανοῦ ἀποικοῦ, τοῦ «σκαπανέα» καὶ τοῦ μεταγενέστερου μετανάστη, φυσικὰ δὲν τοὺς ὑποβοήθησε. Ἀκόμη καὶ ἡ διάκριση μεταξὺ παλαιῶν καὶ νέων οἰκογενειῶν δὲν ἔχει καμμιά βαρύτητα καὶ δὲν συγκινεῖ σχεδὸν κανένα. Τὶς λεγόμενες οἰκογένειες τῶν ἀπογόνων ἐκείνων πού ἤρθαν τὸ 1620 στὴν Ἄμερική μετὰ τὸ «Μαϊήφλαουερ», πού οἱ περισσότερες ἄλλοτε κατοικοῦσαν σὲ μιὰ συνοικία τῆς Βοστώνης, λίγοι τὶς ξέρουν καὶ ὅσοι τὶς ξέρουν καὶ ὅσοι τὶς ἀναφέρουν, τὸ κάνουν σήμερὰ μᾶλλον γιὰ νὰ κοροϊδέψουν ἕνα «σνομπισμό» πού εἶναι ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Ἐτσι χάρις στὴ νεότητά της, στὴ σύσταση καὶ τὴν προέλευσή της, ἡ ἀμερικανικὴ κοινωνία στάθηκε ἀπαλλαγμένη πάντα ἀπὸ τίς διαφορὲς εὐγενείας, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει ἀκόμα ἀπαλλαγῆ.

Ὁ οἰκονομικὸς διαφορισμὸς εἶναι ἐκεῖνος πού καταλαμβάνει τὴ μεγαλῆτερη θέση μέσα στὸν κοινωνικὸν ὀργανισμό τῆς Ἄμερικῆς. Ἀποτελεῖ τὸ ὑποκατάστατο κάθε ἄλλης κοινωνικῆς ἱεραρχίας, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς ἐκεῖνον πού δημιουργεῖ ἡ ἀσκηση τῶν δημοσίων λειτουργημάτων.

Σὲ ὅποιον ἔχει διαπιστώσει τὴν τάση πρὸς τὴν ἰσότητα πού κυριαρχεῖ σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς μπορεῖ νὰ γεννηθῆ ἡ ἀπορία, γιὰ τὴν ὁ παράγων τῆς ἰσότητος δὲν ἐνδιαφέρει στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὴν δὲν βλέπομε προσπάθειες καὶ